

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

Základní škola Štěrboholy, příspěvková organizace

Vypracovala: Mgr. Libuše Juříčková, školní metodik prevence

Mgr. Lenka Klasnová (Příloha č. 3)

Schválila: Mgr. Eva Kollmannová, ředitelka školy

Datum: 30. 8. 2023

Číslo jednací: ZŠ/292/2023

Směrnice nabývá účinnosti dne: 30. 8. 2023

Adresa školy: Základní škola Štěrboholy, příspěvková organizace
U Školy 285
Praha 10 - Štěrboholy
102 00

Vedení školy

Jméno a příjmení ředitelky: Mgr. Eva Kollmannová
E-mail: kollmannova@zssterboholy.cz

Zástupkyně ředitelky školy pro 1. stupeň: Mgr. Jana Kubíčková
E-mail: kubickova@zssterboholy.cz

Zástupkyně ředitelky školy pro 2. stupeň: Mgr. Lenka Klasnová
E-mail: klasnova@zssterboholy.cz

Školní poradenské pracoviště

Školní speciální pedagog, výchovný poradce: Mgr. Eva Kollmannová

Školní metodik prevence: Mgr. Libuše Juříčková
E-mail: jurickova@zssterboholy.cz

Školní psycholog: Mgr. Veronika Veselá
E-mail: vesela@ppppraha7a8.cz

Úvod

Preventivní program školy je komplexní, dlouhodobý a systematický pedagogický dokument, který je zaměřen na cílovou skupinu žáků ZŠ (6-15 let) v oblasti primární prevence. Vychází z aktuálně platné školské legislativy a Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování dětí a mládeže (Dokument MŠMT č. j.: 21291/2010-28).

Program jasně definuje krátkodobé i dlouhodobé cíle v oblasti prevence rizikového chování žáků se záměrem informovat o možných projevech rizikového chování a možnostech, jak jejich výskytu předcházet, zabránit nebo je snižovat. Dlouhodobé cíle vycházejí ze Školní preventivní strategie, jež je v souladu se ŠVP – Naše cesta. Hlavním záměrem programu je podpora zdravého životního stylu žáků, jejich osobnostního a sociálního rozvoje i komunikativních dovedností. Zároveň by měl obsahovat specifické poznatky (komponenty) zaměřené na konkrétní oblasti rizikového chování. Současně by měl sloužit žákům jako vodítko při osvojování takových dovedností, postojů a kompetencí, které snižují případné riziko konkrétních forem chování. Je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, variabilitě forem preventivní práce s nimi, ať už v rámci kmenové třídy nebo formou různých typů programů a intervencí. Dále předpokládá zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků.

Oblasti z preventivního programu školy jsou zařazovány na prvním i druhém stupni ZŠ v rámci dopoledního vyučování, ale i formou školních projektů. Dále jsou pro žáky pořádány programy nebo intervence v kompetenci odborníků v oblasti primární prevence – např. policie, hasičů, záchranářů atd.

Mezi projevy rizikového chování patří široké spektrum výchovně-vzdělávacích problémů a chování u dětí a mládeže – interpersonální agresivní chování (agrese, šikana, kyberšikana, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus, xenofobie, homofobie), delikventní chování (vandalismus, krádeže, sprejství), záškoláctví a neplnění školních povinností, závislostní chování (užívání návykových látek, netolismus, gambling), poruchy příjmu potravy, sexuální rizikového chování, negativní působení sekt, rizikové chování v dopravě a rizikové sportovní aktivity.

Charakteristika školy

Zřizovatelem základní školy a školských zařízení (školní družiny, školního klubu, školní jídelny – výdejny) je městská část Praha – Štěrboholy. Jsme městskou školou, která se nachází v klidné okrajové části Prahy, v městské části Prahy 10 – Štěrboholy. Příspěvková organizace Základní škola Štěrboholy vykonává činnost základní školy, školní družiny, školního klubu a školní jídelny. Výchovně-vzdělávací proces žáků probíhá v souladu se ŠVP Naše cesta.

Do června roku 2021 byla základní škola neúplnou školou pouze s prvním stupněm, od září 2021 se bude postupně každý rok rozšiřovat vždy o jednu třídu šestého ročníku až do roku 2024, kdy se zařadí mezi plně organizované školy. V souladu s ust. § 47 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „školský zákon“) a vyhláškou 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“), je od září 2022 ve škole zřízena také přípravná třída pro děti předškolního věku. V odpoledních hodinách funguje ve škole jazyková příprava pro žáky s odlišným mateřským jazykem.

Škola prošla od roku 2010 několika rekonstrukcemi. Ta největší a nejzásadnější proběhla v letech 2017 – 2019, kdy byla k původní budově školy přistavěna nová část s osmi kmenovými učebnami, sborovnou a kabinety pro učitele, školní kuchyní, školní jídelnou, gymnastickým sálem a centrálními šatnami. V roce 2021 došlo k další rekonstrukci související s otevřením druhého stupně – vybudování sociálního zázemí pro žáky druhého stupně, nové počítačové učebny a multimediální učebny. V roce 2022 následovala další rekonstrukce a škola disponuje nově zřízenými dílnami, cvičnou kuchyňkou a učebnou fyziky a chemie. Nově je otevřena také školní knihovna společná pro žáky 1. a 2. stupně. Od září roku 2023 je prioritně pro žáky druhého stupně otevřen odpolední klub.

K pohybovým aktivitám žáci využívají gymnastický sál, školní zahradu s terénní skluzavkou a hřiště s umělým povrchem, které je doplněno basketbalovými koši. Pro hodiny tělesné výchovy a sportovní projekty škola využívá tělocvičnu ve sportovní hale, která přímo sousedí s budovou školy, nebo blízký park Hrušov.

Počet tříd a žáků ve školním roce 2023/2024

Stupeň vzdělávání	Počet tříd	Počet žáků
Přípravný stupeň	1	6
I. stupeň ZŠ	6	163
II. stupeň ZŠ	2	65
Celkem	8	228 + 6

Pedagogický sbor tvoří celkem 28 pedagogických pracovníků, z toho 1 učitel pro přípravnou třídu, 6 učitelů pro 1. stupeň, 10 učitelů pro 2. stupeň, 4 asistenti pedagoga pro 1. stupeň, 2 asistenti pedagoga pro 2. stupeň a 4 vychovatelky školní družiny. Asistenti pedagoga pracují s žáky, kterým jsou přiznána podpůrná opatření 3. a 4. stupně dle Vyhlášky MŠMT č. 27/2016 Sb. Ve škole jsou dále vzdělávání žáci s podpůrnými opatřeními 1. a 2. stupně (1. stupeň je stanoven školou).

V odpoledních hodinách je vedena pedagogická a speciálně-pedagogická intervence (předmět speciálně-pedagogické péče). Třídní učitelé nabízejí zákonným zástupcům možnost konzultačních hodin každé první pondělí v měsíci a dále dle domluvy. S učiteli odborných předmětů v rámci 2. stupně je možnost konzultací dle konzultačních hodin daného učitele (uvedeno na stránkách školy).

Odpolední vzdělávání probíhá ze strany školy formou školního klubu a školní družiny. V prostorách školy jsou dále realizovány zájmové kroužky ve spolupráci s agenturou Kroužky s. r. o. a Šachová škola Vávra a Černoušek. Školní družina je složena ze 4 oddělení, kde pracují 4 vychovatelky.

Počet žáků ve školní družině ve školním roce 2023/2024

1. oddělení	30
2. oddělení	30
3. oddělení	30
4. oddělení	30
Celkem	120

Školní poradenské pracoviště

Ve škole funguje školní poradenské pracoviště ve složení: metodik prevence, speciální pedagog, výchovný poradce, školní psycholog. Většina funkcí (kromě psychologa) je kumulována s funkcí učitele. Poradenské pracoviště reflektuje a konzultuje dění ve škole na pravidelných měsíčních poradách. Pracovníci poradenského pracoviště jsou k dispozici žákům i učitelům po celou dobu výuky, dle jejich individuálních potřeb. Konzultační hodiny pro zákonné zástupce lze sjednat po předchozí e-mailové domluvě. Na škole působí také psycholožka z PPP Praha 8 a 9, která je k dispozici nejenom žákům a jejich zákonným zástupcům, ale také učitelům jednou týdně v budově školy a po předchozí domluvě také on-line.

Školní poradenské pracoviště spolupracuje se školskými poradenskými pracovníky z PPP a SPC. Hlavním zdrojem odborné a metodické pomoci je poradenský metodik prevence při PPP, popř. krajský školský koordinátor prevence. ŠPP interně spolupracuje s pedagogickým sborem a ostatními zaměstnanci školy. Všichni zaměstnanci jsou motivováni k DVPP také v oblasti prevence rizikového chování. Učitelům informatiky poskytuje nabídky interaktivních programů a edukativních pořadů v oblasti bezpečného chování na internetu a kyberšikany.

Vnitřní zdroje školy

Škola má sestavenou podpůrnou síť institucí, odborníků, informací nebo služeb, které mohou být nápomocny při přípravě, stabilizaci i rozvíjení MPP.

Vnitřní informační zdroje

Pro funkční primární prevenci a odhalování rizikového chování je nezbytná podpora ředitele školy a dále spolupráce školního metodika prevence s výchovným poradcem, školním psychologem, třídními učiteli a ostatními pedagogickými i nepedagogickými pracovníky. Pedagogové i asistenti pedagoga sledují situaci ve třídách po celý školní rok. Školní metodik prevence společně s výchovným poradcem (popř. školním psychologem nebo vedením školy) zaznamenává a řeší případné situace. Závažnější situace konzultuje s vedením školy a dalšími kompetentními odborníky. Ke zjišťování klimatu třídy a aktuálního stavu rizikového chování žáků slouží rozhovory s žáky a výstupy z jejich prací, pozorování, pravidelné třídnické hodiny, dotazníkové šetření (1x ročně) i podněty ze strany žáků a zákonných zástupců.

Vnější informační zdroje

www.msmt.cz

www.prevence-info.cz

www.adiktologie.cz

www.nekuratka.cz

www.stop-koureni.cz

www.sebevrazdy.cz

www.minimalizacesikany.cz

www.kybersikana.eu

www.anabell.cz

www.modralinka.cz

www.prevence-praha.cz

www.poradenskecentrum.cz

Vybraná zařízení poskytující pomoc v hlavním městě Praha

- Dětské krizové centrum – pomoc při řešení výchovných a jiných problémů v souvislosti s péčí o dítě; www.ditekrize.cz
- Equita therapy z. s. – psychoterapie a seberozvojové programy, psychoterapie pomocí koní; www.equitherapy.cz
- Linka bezpečí dětí a mládeže; www.linkabezpeci.cz
- Nadace Naše dítě – pomoc týraným, zneužívaným, handicapovaným, ohroženým a opuštěným dětem, Praha 8; www.nasedite.cz
- Nenech to být – online schránka důvěry pro rodiče, žáky i pedagogické a nepedagogické pracovníky; www.nntb.cz
- Nízkoprahové středisko Drop In; www.dropin.cz
- Prevcentrum – prevence rizikového chování u dětí a poskytnutí psychosociální pomoci osobám ohroženým rizikovým chováním, závislostí a duševním onemocněním; www.prevcentrum.cz
- Teenchallenge – součást mezinárodní křesťanské organizace, která pomáhá lidem závislým na drogách, hazardu a alkoholu; www.teenchallenge.cz

Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi

- BESIP
- Den pro školu – dobrovolníci z praxe
- Elio z. s.
- Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy
- Linkin Sphere – programy prevence rizikového chování v on-line prostředí
- OSPOD ÚMČ Praha 10
- Osvětová beseda – nezisková organizace organizující přednášky a besedy o tématech zdravotní prevence

- Pedagogicko-psychologická poradna pro Prahu 10
- Policie ČR
- Speciálně pedagogické centrum
- Úřad městské části Praha – Štěrboholy
- Zdravotníci – interaktivní programy pro ZŠ

Cíle PPŠ

Dlouhodobé cíle

- vytvářet zdravé a kvalitní prostředí ve třídách a škole jak pro žáky, tak pro zaměstnance školy
- vést žáky ke odpovědnosti za své vlastní jednání a chování
- vést žáky ze zdravému životnímu stylu
- rozvíjet u žáků pozitivní sociální chování a sociální dovednosti (schopnost komunikace, diskuze, spolupráce)
- posilovat zdravou sebedůvěru žáků a řešení konfliktních situací (komunikace, asertivní chování)
- učit žáky vypořádat se se zklamáním, selháním nebo odmítnutím
- seznámit žáky s možnou pomocí při osobních problémech
- rozvíjet schopnost čelit tlaku vrstevníků
- podat věku informace přiměřené o návykových látkách, účincích i následcích jejich užívání
- rozšířit právní vědomí žáků v oblasti trestního práva ve spojitosti s drogami a trestní odpovědností mladistvých do 15 let
- seznámit s možnými projevy rizikového chování a předcházet jim
- včas rozpoznat a zajistit intervenci v případě týrání, zneužívání a ohrožování mravní výchovy mládeže, domácího násilí, poruch příjmu potravy, sebepoškozování nebo myšlenek na sebevraždu
- vést žáky ke kvalitnímu využití volného času a aktivnímu odpočinku
- rozšiřovat znalosti žáků v oblasti bezpečného silničního provozu a pohybu na cyklostezkách
- dosáhnout lepší spolupráce s rodiči, aktivně je zapojit do dění školy i řešení problémů
- zapojit všechny pedagogy do naplňování cílů MPP

Krátkodobé cíle

- pracovat na atmosféře třídy a vztazích v třídním kolektivu
- využít nabídku preventivních programů
- zajistit preventivní programy napříč tématy v oblasti rizikového chování
- zorganizovat dostatek školních projektů
- zapojovat žáky do dění školy (třídní a školní projekty)
- rozšířit nabídku zájmových kroužků
- zařazovat pohyb v průběhu výuky – pohybové chvílky, procházky, pobyt na školní zahradě a v parku, výuka venku
- nabídnout pedagogům semináře v oblasti rizikového chování

Cílové skupiny

Žáci 1. ročníku

- stanovení a dodržování pravidel soužití mezi žáky i dospělými ve škole
- rozvoj osobnosti, budování a posilování zdravého sebevědomí, prosociálního chování
- objevování individuality a odlišnosti žáků, jejich tolerance v kolektivu spolužáků
- morální výchova – ovládání citů, chování ve společnosti
- rozvoj schopnosti komunikace a vyjádření vlastního názoru, řešení konfliktů
- budování pozitivního vztahu k sobě samému, ke svému okolí a prostředí
- osvojování poznatků i kompetencí v oblasti zdravého životního stylu

Žáci 2. ročníku

- budování vrstevnických vztahů, empatie, schopnost respektovat názor druhého
- práce s předsudky a stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace)
- práva a povinnosti člověka ve společnosti, zapojení do chodu třídy
- schopnost vyjádřit svůj názor, umění říct „ne“
- vzájemné obohacování rozdílných kultur, sociální smír a solidarita
- osvojování poznatků i kompetencí v oblasti zdravého životního stylu

Žáci 3. ročníku

- posilování sociálního chování – pomoc vrstevníkům, respektování druhých, podpora, pomoc
- objevování individuálních odlišností druhých a jejich tolerance, hledání výhod v odlišnostech
- sexuální odlišnosti – jejich objevování a respekt u sebe i druhých
- prevence homofobie a rasismu – práce s předsudky a stereotypy, posilování schopnosti spolupráce v kolektivu
- podpora řešení stresové situace a motivace dodržovat životosprávu
- podpora participace na životě místní komunity

Žáci 4. ročníku

- seznamování s právy i povinnostmi vzhledem k věku žáků
- asertivní chování – schopnost odmítnout nepatřičný způsob chování, umění říct „ne“
- rozvoj vlastní osobnosti – zvládání odmítnutí a zklamání
- samostatnost – schopnost dělat a stát si za svým rozhodnutím
- výuka práce se zátěžovými situacemi a motivace k dodržování životosprávy
- aktivní využívání volného času se zaměřením na sport a péči o tělesné zdraví
- pozitivní i negativní vliv médií – bezpečnost na internetu

Žáci 5. ročníku

- uvědomování si hodnoty vlastní osoby a posilování svého „já“
- pomoc mladším spolužákům, umět se podřídít možnostem skupiny, prosociální chování
- podpora péče o fyzické i psychické zdraví, zájmu o vlastní zdravotní stav
- uvědomování si základních pravidel společenského chování
- osvojování důležitých postojů a hodnot
- získávání poznatků úměrných věku v oblasti netolismu, gamblingu, zneužívání návykových látek a poruch příjmu potravy
- respektování kulturních a etnických odlišností
- rozvoj schopnosti komunikace – pravidla asertivity, argumentace (způsob prosazení se i hledání kompromisu)
- finanční gramotnost – výuka šetrnému zacházení s financemi
- práce s médii – jejich vliv, ověřování informací, bezpečnost a komunikace na internetu

Žáci 6. ročníku

- pravidla soužití v novém prostředí a kolektivu (přechod na 2. stupeň)
- formování bezpečné skupiny a posilování důvěry v ní
- tolerance kulturních, etnických a náboženských odlišností
- kooperace a kompetice v rámci skupiny
- posilování odmítavých postojů k ostrakizaci a šikanování, užívání alkoholu a návykových látek apod.
- posilování schopnosti dělat vlastní rozhodnutí
- zvládání problémových situací, hledání pomoci, psychohygiena
- budování a poznávání vlastního „já“ – seberegulace, sebeovládání, zdravé prosazování se
- efektivní organizace času, hledání stylu učení, stanovování cílů
- zásady chování při mimořádných událostech

Žáci 7. ročníku

- schopnost pozitivního naladění mysli, budování vztahu k sobě samému
- duševní a fyzické zrání – objevování sebe „sama“, tělesné, duševní a společenské změny
- schopnost vyrovnat se s neúspěchem, přijímání odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- chování podporující zdravé vztahy, posilování obrany před manipulací (asertivní techniky)
- prospěch i nebezpečí médií (vztah sdělení a reality)
- rozvoj pozornosti a tolerance vůči odlišnostem, vyhledávání pozitiv

- získávání poznatků úměrných věku v oblasti autodestruktivních závislostí a rizikového chování (alkohol, kouření, zbraně, nebezpečné látky a předměty, nebezpečí internetu, gamblerství)
- schopnost ovládnout/ předejít násilnému chování, zvládnání těžkých životních situací
- právní povědomí o trestné činnosti mládeže do 15 let

Žáci 8. ročníku

- trvalé upevňování vztahů v kolektivu
- rozvíjení sociálních dovedností
- budování sociálních dovedností pro předcházení stresu, hledání pomoci při obtížích
- dobrý vztah k sobě samému – zdravé a vyrovnané sebepojetí
- rozvoj schopnosti přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- poznávání odlišností sociokulturních skupin
- prohloubení znalostí a právního povědomí – práva, povinnosti a odpovědnost za své činy
- vliv médií na vlastní osobu i společnost

Zákonní zástupci žáků

- pravidelná možnost konzultace s pedagogy
- nabídka volnočasových aktivit pro žáky
- výchovná opatření při nedodržování školního řádu
- postup školy v případě výskytu rizikového chování
- MPP a způsoby realizace

Učitelé, asistenti pedagoga a vychovatelky ŠD

- důsledné pozorování atmosféry i klimatu ve třídě a v oddělení
- předávání aktuálních informací v oblasti rizikového chování
- DVPP v oblasti prevence projevů rizikového chování u žáků
- studium doporučených materiálů k problematice
- vytváření a realizace vlastních aktivit k pozitivnímu působení na žáky v oblasti prevence rizikových projevů chování

Evaluace

Evaluace tvoří základ pro stanovování a plnění cílů MPP i jeho samotné plánování a realizaci. Při evaluaci se zaměřujeme na hodnocení střetu čtveřice faktorů: silných nebo slabých vnitřních stránek systému spolu s příležitostmi a riziky vnějšího prostředí. Ke shromažďování užitečných informací od žáků, rodičů, pedagogů i školy jako celku lze využít různé nástroje. Využíváme např. standardizované dotazníkové šetření (Mapa školy). Dalšími zdroji informací jsou pak záznamy školního metodika

prevence, výchovného poradce nebo třídních učitelů o četnosti výskytu rizikového chování, popř. důvěrná sdělení OSPOD, PČR apod. Nedílnou součástí PPŠ je průběžné hodnocení jeho kvality. Evaluace by měla být jedním ze základních východisek pro plánování preventivních aktivit v následujícím školním roce. Hodnocena je jak kvalita realizovaných programů, tak jejich soulad se stanovenými cíli. Průběh evaluace můžeme shrnout do následujících bodů: získání informací pro včasné odhalení rizik (monitoring), volba vhodného způsobu preventivní intervence (plánování a realizace MPP), hodnocení účinnosti, ověření naplnění cílů. Hodnocení by mělo probíhat s podporou vedení školy a za spoluúčasti všech pedagogických i nepedagogických pracovníků. Je důležité zmapovat a prezentovat jak úspěchy, tak neúspěchy.

Seznam použitých zkratk

ZŠ	Základní škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
PPŠ	Preventivní program školy
SPC	Speciálně pedagogické centrum
ŠPP	Školní poradenské pracoviště
PPŠ	Preventivní program školy
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PČR	Policie České republiky

PŘÍLOHA Č. 1

Strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování

Oblasti prevence a jejich realizace na 1. stupni

- Návykové látky
- Rizikové chování v dopravě
- Poruchy příjmu potravy
- Alkohol
- Syndrom CAN
- Školní šikana
- Kyberšikana
- Homofobie
- Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
- Vandalismus
- Záškoláctví
- Krádeže
- Tabák
- Krizové situace spojené s násilím
- Netolismus
- Sebepoškozování
- Nová náboženská hnutí
- Rizikové sexuální chování
- Příslušnost k subkulturám
- Domácí násilí
- Hazardní hraní
- Psychická krize, duševní onemocnění

Formy realizace prevence:

- Ranní kruh – budování vzájemných vztahů, vzájemný respekt
- Komunitní kruh – posilování morálního vývoje
- Sebehodnocení – součást hodnocení prospěchu a chování, týdně do ŽK (pomocí emotikonů)

- Dramatizace situací – pozitivní prostředek vedoucí k řešení náročných situací
- Komunikace s vrstevníky – sdílení zkušeností žáků jiných kultur a národností, podpora vzdělávání a sociálního začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí a s jinými životními podmínkami
- Začleňování, tolerance a podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- Skupinové činnosti s důrazem na spolupráci a komunikaci v týmu
- Stanovení třídních pravidel - participace v třídním kolektivu, práva a povinnosti žáka dané třídy
- Kooperace ve školních skupinách
  - projekt: Centra – podzimní, vánoční, velikonoční
  - školní akce: Adventní zastavení, škola v přírodě
  - třídní akce: exkurze, výlety, interaktivní programy
  - oddělení ŠD
  - spolupráce s ŠPP - budování příznivého klimatu ve třídních kolektivech

Školní projekty zaměřené preventivní působení ve vybraných oblastech

- Tematické dny – Ponožkový den – přijímání odlišností druhých lidí
- Ukaž a vyprávěj – rozvoj osobnosti žáka (sebepoznání, tolerance, schopnost sebezpečení, naslouchání)
- Portfolio/Rozhodni se sám - schopnost vlastního rozhodování
- Čtení pomáhá – výchova ke čtenářství, podpora charitativní činnosti
- Ovoce do škol, Mléko do škol – správné stravovací návyky, prevence obezity
- Naše tělo – Our Body – sledování vývoje a proměny těla žáka
- Třídíme, minimalizujeme – spoluzodpovědnost za své okolí a planetu

Akce zaměřené na preventivní působení ve vybraných oblastech

- Programy primární (všeobecné) prevence – předcházení rizikovému chování žáků v rámci třídy a budování třídního kolektivu
- Programy selektivní prevence – práce s třídním kolektivem, který prochází náročnou fází vývoje skupiny
- Besedy a diskuze k aktuálním tématům
- Bubnovačka – preventivní happening s cílem upozornit na důležitost ochrany dětí před domácím násilím (Centrum LOCIKA)
- Složky integrovaného záchranného systému – hasiči, policie ČR, zdravotníci – chování v krizové situaci, prevence, základy první pomoci, lidská práva i právní odpovědnost
- BESIP – interaktivní dopravní výchova
- Veselé zoubky – orientace v oblasti péče o chrup dětí a prevence zubního kazu

- Environmentální programy – eko-centrum Toulcův dvůr, Geopark Říčany aj.
- Školní družina – sběrová soutěž papíru

Preventivní působení v rámci jednotlivých předmětů

- Český jazyk
  - reklama a její pozitivní i negativní vliv na jedince
- Matematika
  - finanční gramotnost - hodnota lidské práce a vynaložených financí, hodnota lidské práce a vynaložených financí
- Tělesná výchova
  - sounáležitost třídního kolektivu při sportovních akcích (Štěrbogoly, VybiCup, BěHruška)
  - podpora zdravého životního stylu
  - hry (individuální i skupinové) – smysl fair play jednání a chování
- Dopravní výchova
  - předcházení rizikovému chování v dopravě a v provozu
- Informatika – téma virtuální závislosti
  - správné používání komunikačních technologií, hrozby v on-line světě,
- Pracovní činnosti, Výtvarná výchova
  - kolektivní kooperativní tvorba
  - grafity jako umění x trestný čin
  - tvoření z recyklovaného materiálu, z PET lahví, papírových ruliček, PET víček, špuntů, aj.
- Prvouka / Přírodověda
  - vývoj a odlišnosti muže a ženy
  - osvěta v oblasti zákonitostí utváření sexuální orientace
  - první pomoc v krizových situacích
  - léčiva a jejich přesné užívání a nezneužívání
  - ochrana životního prostředí v ekosystémech
  - zdravý životní styl, ochrana zdraví
  - poruchy příjmu potravy – ovlivnění psychiky jedince i jeho okolí
  - bezpečné zodpovědné chování při mimořádných událostech a krizových situacích

PŘÍLOHA Č. 2

Oblasti prevence a jejich realizace na 2. stupni

- Návykové látky
- Rizikové chování v dopravě
- Poruchy příjmu potravy
- Alkohol
- Syndrom CAN
- Školní šikana
- Kyberšikana
- Homofobie
- Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
- Vandalismus
- Záškoláctví
- Krádeže
- Tabák
- Krizové situace spojené s násilím
- Netolismus
- Sebepoškozování
- Nová náboženská hnutí
- Rizikové sexuální chování
- Příslušnost k subkulturám
- Domácí násilí
- Hazardní hraní
- Psychická krize, duševní onemocnění

Formy realizace prevence:

- Třídnické hodiny – upevňování vztahů, řešení aktuální situace třídy
- Úzká spolupráce třídního učitele se zákonnými zástupci žáka
- Úzká spolupráce třídního učitele s ŠPP – budování příznivého klimatu ve třídních kolektivech
- Komunikace s vrstevníky – sdílení zkušeností žáků jiných kultur a národností, podpora vzdělávání a sociálního začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí a s jinými životními podmínkami
- Začleňování, tolerance a podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- Budování zdravých a bezpečných vztahů

- Skupinové činnosti s důrazem na kooperaci a komunikaci v týmu
- Podpora vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných
- Kariérové poradenství spojující vzdělávací, informační a poradenskou podporu k vhodné volbě vzdělávací cesty
- Prevence školní neúspěšnosti, strategie zvládání stresu, vzteku aj.
- Návštěvy kulturních akcí – divadelních a filmových představení, koncertů, kulturních programů a exkurze
- Zásady zdravého životního stylu – vedení k odpovědnosti za své zdraví, stravování a alternativní směry výživy, hygiena, aktivní odpočinek
- Finanční gramotnost – odpovědné zacházení s financemi a prevence spadnutí do dluhové pasti
- Projekty tříd a společné projekty 2. stupně
- Akce pořádané školou zaměřené preventivní působení ve vybraných oblastech
  - Adaptační kurz – pomoc při odbourávání bariér a navození pozitivní přátelské atmosféry v novém kolektivu třídy
  - Lyžařský výcvikových kurz
  - Účast v soutěžích; jazykových, literárních, sportovních, vědomostních, výtvarných apod.
  - Projektové a tematické dny
- Akce zaměřené na preventivní působení ve vybraných oblastech
  - Program Den pro školu – setkání žáků s odborníkem z praxe
  - Programy primární (všeobecné) prevence – předcházení rizikovému chování žáků v rámci třídy a budování třídního kolektivu
  - Programy selektivní prevence – práce s třídním kolektivem, který prochází náročnou fází vývoje skupiny
  - Besedy, přednášky a diskuze k aktuálním tématům
  - Etická výchova/ etické dílny – diskuze s lektory o ožehavých životních otázkách
  - Bubnovačka – preventivní happening s cílem upozornit na důležitost ochrany dětí před domácím násilím (Centrum LOCIKA)
  - Peer programy a aktivity
  - Složky integrovaného záchranného systému – hasiči, policie ČR, zdravotníci – chování v krizové situaci, prevence, základy první pomoci, lidská práva i právní odpovědnost
  - Programy zaměřené na kyberbezpečnost – projekt O2 Chytrá škola, Bud' safe online, NUKIB – Základy kybernetické bezpečnosti

PŘÍLOHA Č. 3

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Charakteristika školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického chápána jako selhávání nezletilého v podmínkách školního edukačního programu nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům a obecně ke škole.

Příčinou školní neúspěšnosti mohou být individuální rozdíly v osobnosti žáků, v jejich motivaci a výkonnosti, ale také rodinná výchova. Školní úspěšnost i neúspěšnost je ovlivňována jednak osobností žáka – např. nízkou odolností vůči zátěži, poruchami učení a chování, zdravotními komplikacemi žáka, ale také nemotivujícím rodinným zázemím. Žáci jsou často ohroženi sociálně nežádoucími jevy, mají problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole. Příčiny je třeba včas podchytit, rozkrýt a přijmout účinná opatření směřujících k nápravě.

Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky. Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z Vyhlášky č. 27/2016 Sb. a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

Podpora školního úspěchu vychází zejména z atmosféry školy, ve které je podporováno učení každého žáka, tedy dobrými mezilidskými vztahy jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy.

Faktory školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je vymezena řadou faktorů, především osobností a zdravotním stavem nezletilého, dále rodinným a mimoškolním prostředím a výchovně vzdělávacím procesem ve škole.

Při řešení školní neúspěšnosti je nezbytná spolupráce školy, dalších odborníků, rodiny a samotného žáka. Podpora rodiny je v tomto procesu nenahraditelná i s ohledem na volbu budoucího povolání a budoucí život.

Jedná se o tyto faktory:

- osobnost dítěte - snížená inteligence, poruchy učení, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži,
- poruchy chování, PAS,
- zdravotní problémy žáka - dlouhodobá absence,
- vysoká absence,
- změna ŠVP v důsledku přestěhování, přechodu na jinou školu,

- nepodnětné rodinné prostředí, střídavá péče,
- rodinné prostředí s nezájmem o školu a školní dění, nezájmem zákonných zástupců o spolupráci se školou,
- nadměrně ochranné rodinné prostředí,
- dítě ohrožené sociálně nežádoucími jevy (zhoršená rodinná situace, šikana, domácí násilí, problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole, ve třídě, ve vztahu s učitelem), ohrožení rizikovým chováním
- dítě – cizinec.

3. Žák je ohrožen školní neúspěšností, když

- na konci pololetí z některých předmětů neprospěl, nebo je z některých předmětů nehodnocen,
- dlouhodobě neplní zadané úkoly,
- svým chováním soustavně porušuje školní řád a jsou vůči němu uplatňována výchovná opatření,
- jeho příprava není systematická.

4. Doprovodné projevy při školní neúspěšnosti

- neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie,
- poruchy chování – zvýšená absence v některém předmětu, nebo celková absence, záškoláctví,
- obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese.

5. Přecházení školní neúspěšnosti

- klást na dítě přiměřené nároky,
- dbát na jeho pravidelnou docházku do školy, důsledně kontrolovat splnění zadaných úkolů,
- zdůrazňovat jeho pozitivní stránky,
- oceňovat jeho jedinečnost,
- umožňovat žákovi vyslovovat vlastní názory,
- podporovat aktivitu žáka, dát mu příležitost zažít úspěch,
- motivovat žáka, rozebírat s ním jeho úspěchy,
- vyhýbat se negativnímu srovnávání,
- věnovat pozornost rodinnému zázemí žáka.

Pravidla pro řešení školní neúspěšnosti

- a) Včasné podchycení žakových potíží jednotlivými vyučujícími, ti vyhodnotí, zda jde o ojedinělý výpadek nebo trvalejší problém, v takovém případě o neúspěšnosti informují zákonné zástupce žáka a třídního učitele.
- b) Třídní učitel ověří, zda jde o problém spojený jen s jedním vyučovacím předmětem, nebo zda se týká více vyučovacích předmětů, případně i ve spojení s výchovnými problémy.

Podle závažnosti problému třídní učitel kontaktuje zákonné zástupce, nabídne osobní jednání s jednotlivými vyučujícími, případně s výchovným poradcem, školním metodikem prevence.

Kromě individuálních pohovorů je možné svolat jednání výchovné komise. O jednáních se vedou písemné záznamy, které vždy obsahují doporučení školy vůči zákonným zástupcům a jejich postoj k nim (individuální doučování, vyšetření v PPP, apod.).

Je uplatňován třístupňový model péče

1. Individuální pomoc vyučujícího v rámci běžné výuky.
2. Zapojení školního poradenského pracoviště.
3. Zapojení školského poradenského zařízení (PPP/SPC).

Základem účinného řešení školní neúspěšnosti je správné rozpoznání příčin, viz výše uvedené faktory.

Vedení školy vyhodnocuje, zda ke zvýšené neúspěšnosti nedochází jen u některých vyučovacích předmětů nebo jen u některých vyučujících. Na toto téma případně zaměřuje svoji kontrolní a hospitační činnost, zajišťuje zpětnou vazbu od zákonných zástupců žáků (evaluační dotazníky).

Na základě této diagnostiky se stanoví možná opatření:

- zvýšená motivace žáka k učení – důraz na pozitivní hodnocení, stanovení přiměřeného rozsahu učiva, podpůrné pomůcky (přehledy), využití pomoci spolužáků, podpůrné aktivity – oznamování termínů písemných prací a zkoušení, slovní hodnocení,
- zajišťování vhodných pomůcek vzhledem k odlišným stylům učení,
- individuální konzultace, doučování, kompenzace nedostatků pomocí speciálně pedagogických postupů (PLPP, spolupráce s PPP, SPC),
- sestavení plánu pedagogické podpory,
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- stanovení přiměřeného rozsahu učiva,
- práce zadaná pro domácí přípravu odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem,
- pomoc při začleňování žáka do třídního kolektivu,

- zvýšená práce pedagogů s kolektivem třídy, náprava narušeného klimatu třídy,
- včasné informování zákonných zástupců o mimořádném zhoršení prospěchu žáka, aby se zvýšenou péčí mohlo zabránit zhoršení souhrnné klasifikace žáka na konci každého pololetí,
- u žáků, jejichž neúspěšnost souvisí spíše se sociálním znevýhodněním, konzultovat situaci s OSPOD.

Škola průběžně vyhodnocuje úspěšnost těchto opatření, dlouhodobě sleduje žáky s riziky neúspěšnosti, poskytuje jim pomoc k jejímu překonání, zohledňuje vnější prostředí ovlivňující výsledky žáků, přijímá případná opatření k zamezení rizikového chování.

Na jednání pedagogických rad, předmětových komisí a metodických sdružení je vyhodnocována situace vzdělávání žáků ohrožených školní neúspěšností.

Škola si v prevenci stanovuje dlouhodobé cíle

- vytvářet kvalitní prostředí ve třídách a škole,
- trvale sledovat a vyhodnocovat tuto problematiku, poskytovat informace o úspěšných i neúspěšných řešeních,
- v rámci DVPP rozvíjet klíčové dovednosti pedagogů pro tuto oblast,
- v rámci školního poradenského pracoviště vytvářet a aktualizovat strategii prevence školní neúspěšnosti, seznamovat s ní pedagogy školy a vyhodnocovat její účinnost.

Seznam použitých zkratk:

PAS	poruchy autistického spektra
SPC	speciálně pedagogické centrum
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
PLPP	plán pedagogické podpory
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Vypracovala: Mgr. Lenka Klasnová (Příloha č. 3)

PŘÍLOHA Č. 4

Strategie prevence a řešení šikany

Dokument je zpracován na základě přílohy Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (č. j. MŠMT 21291/2010-28) a Metodického pokynu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. MŠMT 21149/2016). Strategie slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a důvěryhodného prostředí ve škole jak pro žáky, tak učitele a zároveň nabízí postupy při řešení šikany.

Šikanováním je myšleno jakékoliv chování a jednání, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, skupinu žáků nebo pedagoga. Projevuje se cílenými a opakovanými fyzickými a psychickými útoky jedince nebo skupiny vůči jedinci, skupině žáků či pedagogovi, kteří se neumí nebo z různých důvodů nemohou bránit.

K projevům šikany patří:

- Přímá podoba šikany,
  - fyzické útoky – bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí
  - slovní útoky – nadávky, pomluvy, vyhrožování, ponižování
  - sexuální obtěžování až zneužívání,
  - kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky e-mailem, SMS zprávou, zveřejňování urážlivých materiálů on-line apod.).
- Nepřímá podoba šikany:
  - demonstrativní přehlížení, ignorování

Můžeme se setkat s verbální (součástí je i kyberšikana, děje se prostřednictvím ICT technologií), fyzickou (patří zde krádeže i ničení majetku) i smíšenou šikanou (např. násilné a manipulativní příkazy), která může probíhat přímo i nepřímo. Závažnost šikany určuje povaha a provedení útoku (podrobněji viz metodické doporučení).

Povinností školy je zajistit bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a zároveň vytvářet podmínky pro zdravý vývoj a předcházení vzniku rizikového chování. Proto musí pedagogický pracovník předcházet vzniku rizikového chování nebo jeho projevy neprodleně řešit a poskytnout oběti okamžitou pomoc. Škola působí preventivně v oblasti podpory vzájemných pozitivních vztahů mezi žáky i žáky s pedagogy a zařazení adekvátních preventivních programů vedených odborníky. Zároveň stanovuje důsledky za porušení pravidel. Školní řád je doplněn (ne nahrazen) třídními pravidly. Všichni učitelé, zejména pak třídní učitelé (také ve spolupráci s ŠPP), sledují atmosféru, klima a dění ve třídách a spolupracují na zajištění bezpečného prostředí ve škole. Škola

se zaměřuje především na prevenci šikany jednak podporou pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a zajišťováním vhodných odborně vedených preventivních programů. Základem včasného odhalení šikany je funkční komunikace v pedagogickém sboru i pravidelný monitoring varovných signálů. Je důležité, aby byli pedagogičtí pracovníci k projevům takového chování citliví a nepodceňovali ani nenápadné signály.

Krizový plán pro řešení šikany ve škole

Vyhodnocení závažnosti situace je zásadní pro volbu šetření a řešení šikany. Škola musí zvážit, zda je kompetentní řešit šikanu sama, popř. si závažnost situace žádá okamžité kroky (počáteční šikana, výbuch skupinového násilí) nebo požádá o odbornou pomoc PPP, SPC či neziskovou organizaci (pokročilá šikana). Řešení situace probíhá v závislosti na typu šikany (viz metodický pokyn).

Strategie řešení šikany v počátečním stádiu

- zaznamenání ostrakizace či jiných projevů signalizujících šikanu pedagogem, přijetí informací z jiné strany (žáci, rodiče), zhodnocení informací a situace a postoupení informací třídnímu učiteli, ŠPP, vedení školy
- rozhovor s žáky, kteří na situaci upozornili, rozhovor oběťmi
- nalezení svědků a individuální rozhovory se nimi
- zajištění ochrany pro oběti
- rozhovor s agresory
- schůzka s rodiči agresorů a agresory (výchovní pohovor nebo výchovní komise)
- schůzka s rodiči obětí
- zprostředkování odborné péče obětem (školní psycholog, nezisková organizace...)
- třídnická hodina – usmíření/oznámení potrestání agresorů
- potrestání agresorů, následná práce s nimi
- třídní schůzka
- práce s kolektivem třídy – zjišťování třídního klimatu, vztahů ve třídě

Strategie řešení pokročilé šikany (při skupinovém násilí)

- A) První (alarmující) kroky k pomoci
- pedagogův bleskový odhad závažnosti a formy šikany
  - okamžitý zásah pedagoga na ochranu oběti, zastavení násilí
- B) Příprava podmínek pro vyšetřování
- zalarmování pedagogů, informování vedení školy, ŠPP

- zabránění v domluvě skupiny na křivé výpovědi
- pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
- vyhodnocení situace - oznámení na policii, informovanost rodičů, zprostředkování – navázání kontaktu se specialistou (PPP, SVP, OSPOD)

C) Vyšetřování události

- rozhovor s obětí a informátory
- rozhovory se svědky
- rozhovory s agresory

D) Náprava

- schůzka s rodiči (výchovná komise)
- schůzka s rodiči obětí
- odborná práce s kolektivem třídy

Po dobu řešení obtížné situace spojené se šikanou, spolupracuje ŠPP a vedení školy s třídními učiteli, dalšími pedagogickými pracovníky a v případě potřeby jsou přizvány další odborné instituce. Celá situace je důkladně vyhodnocena, následně monitorována a jsou vytyčena taková opatření, která pomohou v minimalizaci výskytu podobných případů.